

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petiš-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Rudolfa Kirbiša hiši, „Gledališka stolba“.

Upravníštvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Ko so l. 1868 odlični štajerski domoljubi ustanovili naš list, ko se je pozneje to podjetje razširilo v delniško društvo, v katerem je bil in je še dandanes zastopan cvet rodoljubov slovenskih, bil je vsem tem rodoljubom pred očmi jedini smoter: da se ohrani in vzdržuje vseslovensk nezavisen list, ki bode vsekdar stal na braniku za narodno ravnopravnost, za celokupnost Slovencev in za vse svetinje našega naroda.

Ustanovitelji dali so s tem našemu listu jasno vodilo, določen program, katerega se je doslej vedno, tudi v najozbilnejših dobah zvesto in pogumno držal.

Ob sebi se umeje, da se bomo tudi v bodoče ravnali jedino le po tem, v volji naših ustanoviteljev in lastnikov utemeljenem programu, da torej ne bomo krenili s pota, ki nam je kot vseslovenskemu nezavisnemu glasilu tako določno predpisan. Da smo pa to še posebej naglašali, zgodilo se je zategadelj, da zavrtnemo nekatere klevetnike, ki so v svojej plitvosti ali pa v nekvalifikovanej zlobi raznašali razna sumničenja in obrekovanja.

Kar se tiče oblike našemu listu, ostala bode tudi v letu bodočem neizpremenjena. Glede vsebine pa smo skrbeli, da bode raznovrstnejša, kajti pridobili smo si novih sotrudnikov in zagotovljene imamo stalne dopise z Dunaja, iz Gradca, Zagreba, Trsta, Gorice, Celovca, Celja, Ptujja, Maribora in iz drugih slovenskih krajev. Prizadevali si bomo, da bodo naši čitatelji vedno dobro poučeni o gibanji in delovanji po vseh slovenskih pokrajinah in da se bodo v uvodnih člankih in pod črto razpravljala vsa važna dnevna vprašanja in vsi zanimivi dogodki.

Pod črto začnemo z novim letom s slavnoznanim romanom „Jean Sbogar“, katerega letos iz raznih uzrokov nismo mogli priobčiti, prirejenih pa imamo tudi več mičnih povestij in dva romana. Ker bode vmes tudi več krajših „feljtonov“, mislimo, da bomo čitatelje svoje popolnem zadovoljili.

V tej nadi nastopamo svoj XIX. tečaj in prosimo vse rodoljube, da nas gmotno in duševno podpirajo, kajti le s skupnim delovanjem je možno doseči ali vsaj približevati se vzvišenemu smotru, le z dejansko pomočjo naših naročnikov in čitateljev moremo ustrezati svojej težkej nalogi.

Naročnina našemu listu ostane neizpremenjena. „Slovenski Narod“ stoji kakor doslej po pošti:

za vse leto	15 gld.
za pol leta	8 „
za četrt leta	4 „

Uredništvo in upravnništvo „Slov. Naroda“.

Deželni zbor kranjski.

(VII. seja dne 16. decembra 1885.)

Deželni glavar grof Thurn naznanja, da mu je došel dopis c. kr. deželnega predsedstva glede opazovanja živinskih sejmov. Dopis izročil se je gospodarskemu odseku.

Poslanec dr. Sterbenec poroča o poročilu deželnega odbora, tikajočem se osebnih zadev. O umrlem poslanci g. Karol Rudeži pravi poročilo:

„Dne 21. januarja l. 1885. umrl je deželni poslanec Karol Rudež, vitez Fran Josipovega reda, na svoji graščini Tolsti Vrh v Hrastji. Ranjki bil je od leta 1870. do 1877. deželni poslanec dolenskih mest in trgov, od leta 1883 pa je bil poslanec kmetskih občin volilnega okraja Kočevje-Ribnica-Velike Lašče. Deželni odbor šteje si v svojo dolžnost, da posveti te vrstice spominu deželnega poslanca, ki je bil zaradi svojega iskrenega domoljuba in pravednega značaja, zaradi svoje blagodušnosti in radodarnosti povsod visoko čislán in priljubljen.“

Poročevalec nasvetuje, da se dotični oddelek poročila vzame na znanje. Ko se začne razgovor, oddá deželni glavar grof Thurn predsedništvo namestniku poslancu Grasselli-ju, rekoč, da si je izprosil besede, da bi podpiral prošnjo, katero so pred nekaterimi dnevi izročili deželni uradniki in služabniki, naj bi deželni zbor njih zares mučno finančno stanje izboljšati blagovolil. Deželni glavar kot načelnik deželnih uradov, mora, kakor je samo ob sebi umevno, želeli, da se uradnikom in služabnikom deželnim, kolikor mogoče, dobro godi, kajti zadovoljnost pospešuje delavno moč in stvarja položaj, v katerem se delo z veseljem izvršuje. Peticiji priloženi izkaz dokazuje, da so plače deželnih uradnikov in služabnikov dosti manjše, nego po drugih deželah, ker imajo drugod še osobne doklade in doneske za stanarino. V deželah, katero so v finančnem oziru kranjski deželi jednake, — da drugih deželá ne omenjamo — kakor Koroška in Šlezija, imajo deželni uradniki dosti večje plače, nego na Kranjskem. Kranjski deželni uradniki so po mnenju deželnega glavarja res v finančjalni bedi. 24 dež. uradnikov je oženjenih, imajo rodbine in mnogo otrok. Obleka, stanovanje, živž, kurjava vse se je v zadnjih letih ogromno podražilo, sploh vse, kar spada k domači orkrbi. Sploh je v glavnem mestu vse dražje, kakor na deželi. Ako gre vse gladko, potem deželni uradnik ali služabnik že še izhaja, dasi jako skromno, kakor hitro pa se mu prepeti le jedna nesreča, bodisi bolezen ali kaj drugega, potem zabrede v dolgove, katerih se pri malih svojih dohodkih nič več rešiti ne more.

Trdilo se bode morja, da dovoljuje deželni zbor vsako leto 600 gld. podpor. A to vsoto treba razdeliti mej 43 osob in podpora je hitro pri kraju. V obče pa se sme dajati podpora le uradnikom ali služabnikom, katere je zadela bolezen ali druga nesreča. Remuneracije delé se pa le onim uradnikom, kateri izvršujejo izredna dela, ki ne spadajo v njih delokrog, ali so pa za deželo posebne važnosti. Tudi je treba pomisliti, da je napredovanje o službi deželni jako počasno, kar ni čuda, ker je število uradnikov malo. Dela pa je vsako leto, ker se je delokrog zelo razširil, kupoma več v vseh oddelkih, kar se razvidi iz številc uložnega zapisnika, katere naraščajo od leta do leta.

Za komisije pa ne dobivajo deželni uradniki, razven onih v stavbenskem uradu, ničesar. Deželni glavar potem osvetljuje slučaj, ko bi se uradnikom deželnega računovodstva vendar dovolile iste uradne ure, kakoršne imajo uradniki deželne blagajnice. Oba urada poslujeta skupno, tedaj bi ne bilo na škodo službovanju pri deželnih uradih, uradniki deželnega knjigovodstva pa bi si le lahko nekaj prislužili po postranskih poštenih zaslužkih. Ko bi deželni zbor ne hotel urediti, oziroma povišati plač vsem deželnim uradnikom in služabnikom, naj bi istim vsaj dovolil draginske doklade, katere bi od vseh plač iznašale po 5% 2031 gld.; po 10% 4062

gld. in po 15% 6093 gld. V obče misli deželni glavar, da bi večja plača bila le v korist deželi, kajti deželni uradniki in služabniki, katerih delovanje deželni glavar grof Thurn v veliki večini hvali, imeli bi potem, prosti skrbij za svoje materialno stanje, dosti več veselja za delo in dežela imela bi le koristi od tega. Konečno deželni glavar gorko priporoča prošnjo deželnih uradnikov in služabnikov deželnemu zboru in se predlog, stavljen po poslancu dr. Sterbenci, vzame na znanje.

Poslanec prof. Šuklje utemeljuje potem svoj samostalni predlog glede preuredbe deželnega volilnega reda. Govornik pravi, da ni nameraval utemeljevati svojega predloga bolj obširno. Ali dve stvari, ki sta se pripetili minuli teden, omajali sta njegove namere. V prvi vrsti je zanimivo, kako je nemška opozicija označevala svoje stališče. Njen voditelj poslanec baron Apfaltrern izjavil je karakteristične besede: „Dass wir principiell uns aussprechen müssen gegen jede Ausdehnung des Wahlrechtes.“ To se je zgodilo, ko je poslanec Klun bil utemeljil samostalni svoj predlog o preuredbi §§. 13. in 15. deželnega volilnega reda. Ta izjava je predlagatelja poslancu Šuklje-jakakor pravi, deloma osupnila, deloma obradostila. Odslej mora vendar jedenkrat ponehati ona uprav predpustna burka, s kojo se je slovenski stranki v deželnem zboru kranjskem hotelo dokazati, da so Slovenci „nazadnjaki“, „sovražniki svobode in napredka“ in da le na nemški strani deželnega zbora posedajo generalni najemniki novega modernega liberalizma.

Izpoved barona Apfaltrerna vzel je govornik z veseljem na znanje, saj se da sedaj z rokama potipati, da nemški gospodje poslanci ne zastopajo svobodnih nazorov, da se celo ne zmenijo za koristi plebejskih nemških sodeložanov, temveč da njih vodi zgolj stanovski interes, skrb za predprave njihove kaste, zj jedno besedo: „Der nakteste Kastengeist“. Pa tudi ta praktična skušnja, meni govornik, je nekaj vredna. A na drugi strani uvidela je narodna stranka, da nasproti taki nemški opoziciji, katere politične nazore zastopa baron Apfaltrern, se ne doseže ničesar, ako se hoče v meritornem oziru izpremeniti deželni volilni red.

Vsak poskus v tej zadevi je gola potrata časa, vsaj po §. 54. deželnega zakona, ki vsaki manjšini, ki jedno četrtinko znaša v deželnem zboru kranjskem, na prosto voljo daje, preprečiti sleharno, bodisi še tako skromno in še tako pravično premembo volilnega reda deželnega zbora kranjskega. Stavil je tudi poslanec Klun predlog za premembo volilnega reda v dveh paragrafih, a če pričakuje, da se bode po njem nasvetovani premembi uživotvorilo jednako postopanje po vsi deželi, se jako moti. Govornik potem na drobno razpravlja posamične določbe volilnega reda in kaže na hibe ter konečno v formalnem oziru nasvetuje, da se predlog izroči upravnemu odseku.

Poslanec baron Apfaltrern v imenu svojih nemških tovarišev izjavlja, da ni pomanjkanje liberalizma, ako so oni proti vsaki premembi volilnega reda, a oni le nečejo, da bi po volitvah prišli v deželni zbor ljudje, kateri bi vsled materialnih interesov utegnili škoditi deželi.

Predlog se potem izroči upravnemu odseku.

Dr. Poklukar poroča o oddelku poročila deželnega odbora, zadevajočem ustanove, in nasvetuje, da se vzame na znanje.

Poslanec dr. Samec pravi, da učiteljice v Marijanišči neso slovenščine zmožne in da se iz

Marijanišča rekrutujejo otroci za nemško šolo v Ljubljani.

Poslanec Dežman, stari pokrovitelj usmiljenih sestrič, ki 6 in 7 let starim slovenskim otrokom že nemščino ubjajo v glavo, potegne se tudi za šolske sestre in pravi, da se dečki v Marijanišči tako odgojevajo, da se po dovršeni ljudski šoli uče kakega rokodelstva. Navadno obiskujejo mestne ljudske šole, imajo pa tudi v Marijanišči svojo šolo, katero je njemu deželno šolski nadzornik jako hvalil. Konečno trdi, da znajo šolske sestre slovenski, in hvali usmiljene sestre kot izvrstne gospodinje.

Poslanec Grasselli pravi, da hodi iz Marijanišča blizu 40 dečkov v slovenske in 5 v nemško ljudsko šolo. Znajo li šolske sestre slovenski, mu ni znano. Opomni pa, da hote za dečke iz Marijanišča v mestnih ljudskih šolah zmirom kaj posebnega in da se nečejo podvreči propisom, kateri veljajo za druge učence, o čemer mu prihajajo zmirom pritožbe, kar bi želel, da se odpravi.

Poslanec dr. Vošnjak pravi, da je njemu znano, da so se dali iz Marijanišča v mestno nemško deško šolo upisati trije dečki, ki besedice nemški ne znajo da se je tako pomnožilo pičlo število učencev nemške šole, kar nikakor ni opravičeno, da se taki dečki v nemške šole dajo.

Potem se poročilo vzame na znanje.

Slede poročila finančnega odseka o peticijah:

- Občine Prevoje za podporo za poplačanje bolniških stroškov po Francetu Klopčiču se izroči deželnemu odboru.
 - Marijne bratovščine v Ljubljani za podporo. Se ne usliši.
 - Kraškega komiteja avstr. turistnega kluba na Dunaji, gledé podpore za osuševanje Planinske doline. Dovolj se 500 gld.
 - Podpornega društva rudarskih akademikov v Ljubnem za podporo. Dovolj se 20 gld.
 - Hitija Matije, bivšega učitelja, za milostno pokojnino. Se ne usliši.
 - Medica Jakoba, grobokopa na Ljubljanskem pokopališču, za povišanje letne odškodnine za pokopavanje v deželni bolnici umrlih. Se ne usliši.
 - Pirnat Jarneja, ljudskega učitelja v Prečni, za 2. in 3. starostno doklado. Se ne usliši.
 - Vincencijevega društva v Ljubljani za podporo. Se ne usliši.
 - Arko Matije, nadučitelja v Hrenovicah, za 3. starostno doklado in povračilo 56 gld. 65 kr. starostne doklade. Odbito.
 - Društva v podporo dijakov v Rudolfovem za podporo. Dovolj se 250 gld.
 - Matice Slovenske v Ljubljani za podporo, se izroči v rešitev deželnemu odboru.
 - Društva „Narodne šole“ v Ljubljani za podporo. Dovolj se 100 gld.
 - Društva v podporo bolnih vseučilišnikov na Dunaji za podporo. Dovolj se 50 gld.
 - Ivana Tomšiča, urednika „Vrtca“, za podporo. Se ne usliši.
 - Vesela Ferdinanda, učenca na akademiji za umetnosti v Monakovem, za podporo in
 - Ažbeta Antona, slikarja v Monakovem, za podporo. Dovolj se vsakemu po 100 gld.
- Potem se seja sklene.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 22. decembra.

Moravski deželni zbor je sklenil svoje zasedanje. Poprej je pa še potrdil volitev namestnika grofa Schönborna v Ogorskem Hradišču in sicer jednoglasno. Proti tej volitvi so dolgo ugovarjali liberalci, naposled so pa vendar vsi glasovali za potrditev. To kaže, kako malo osnovani so bili vsi ugovori in da pač neso imeli nikakega drugega namena, kakor hujskati proti vladi.

Gališki deželni zbor se je te dni posvetoval o neki peticiji, ki jako dobro osvetljuje, kako Poljaki razumevajo narodno jednakopravnost. V Turškem okraju posluje namreč še vedno okrajni zastop, ki je bil voljen leta 1874, četudi mu je volilna doba potekla že pred osmimi leti. Ta čas so res že bile trikrat nove volitve, a so vselej bili voljeni Rusini. Zategadelj se je vselej preprečilo, da novi zastop ni nastopil poslovanja. Sedaj so se volilci obrnili na deželni zbor, da bi naredil konec tej zlorabi. Deželni zbor je peticijo odstopil deželnemu odboru. Radovedni smo, kaj bode sedaj ukrenil deželni odbor.

Vnanje države.

Vojna komisija začela je že predvčeraj svoje delo in misli se, da z vspehom. **Bolgarija** in

Srbija sta, kakor se kaže, vedno voljniji skleniti premirje. K temu bode pa morda nekoliko pripomogla note, katero je Turčija poslala Bolgariji. Opominja namreč Bolgare, da naj se ne branijo ostaviti Pirota, in jim zagotavlja, da se bode pri sklepanju miru že dovolj oziralo na bolgarsko vojaško čast. To je tudi Avstrija obljubila Bolgarom. — Tudi to ne bode dolgo oviralo premirja, da so Srbi še vedno na bolgarski zemlji. Po nekaterih poročilih se Srbi že polagoma umikajo iz Bolgarije in ne bode več dolgo, da v resnici ne bode nobenega Srba na bolgarski zemlji. K umikanju je sili težavno preskrbovanje vojske v tem letnem času. Na bolgarskem ozemlju ne morejo ničesar več dobiti, dovažati iz Srbije pa zaradi neugodnega vremena ne morejo.

Iz Belega grada so nekateri listi prinesli že skoro smešno vest, da bode **Srbija** zahtevala, da se ustanovi popolni status quo ante v Vzhodni Rumeliji, drugače bode zopet začela vojno. Mi smo preverjeni, da se Srbija tega ne bode upala, ker evropske velevlasti želé, da se hitro sklene mir. S tem bi Srbija zgubila poslednje simpatije velevlastij. — Ljubobratič odšel je s svojimi prostovoljci na mejo. Pridružilo se mu je neki tudi več Črnogorcev.

Kakor se kaže, je o diplomatskih pogajanjih zastran **Vzhodnje Rumelije** nekako tiho postalo. Velevlasti čakajo, kaj se bosta dogovorili Turčija in Bolgarija sami mej seboj. V Carigradu bi sicer radi zvedeli mnenje Evrope, da bi Madjid paša vedel, kako se ravnati pri pogajanju s knezom. Pa Evropa baš sedaj jako trdovratno molči. Povod temu je, da nobena evropska država ne vé, kaj mislijo v Peterburgu. Rusija se še ni nič izrekla, kako naj bi se rešilo vzhodnorumelijsko vprašanje. Poprej se mora bolgarski knez sam sporazumeti z Rusi, predno bode Rusija pritrčila zjedinjenju Bolgarov. V Peterburgu vsekako hočejo, da se ohrani ruski upliv na Balkanu. Združenje Bolgarov mora ta upliv še bolj utrditi. Kake zahteve bode Rusija stavila, da si zagotovi svoj upliv, še ni znano. Morda bode zahtevala, da knez odpusti sedanje ministre in jih nadomesti s prijatelji Rusije, morda Bolgarija mora do biti zopet ruskega vojnega ministra, katerega delokrog bi se pa še mogel razširiti, znabiti bode pa Rusija zahtevala, da se kako primerno bolgarsko pristanišče odloči za postajo njenemu brodogovju. Mogoče je pa tudi, da bodo Rusi skušali pridobiti Bolgarijo s tem na svojo stran, da jej bodo obljubili, da jo pri prvi priložnosti razširijo tako, kakor je zahteval Sanštevanski dogovor. Znabiti ne bode Rusija dovolila, da bi se knez imenoval za dalj nego za pet let vzhodnorumelijskim generalnim guvernerjem, da bode tako vedno na njo navezan, ker bi se sicer moral vedno bati, da Rusija ne privoli v podaljšanje njegovega guvernerstva. Vsekako bode Rusija vse storila, da zagotovi svoj upliv v Bolgarskeje, poprej ne bode rešeno vzhodnorumelijsko vprašanje, naj si še tako ž njim glave belijo diplomati.

Turčija je poslala **Grškej** noto, v kateri zahteva pojasnila, kaj je povod, da se nadaljuje oboroževanje na Grškem.

General Anenkov priporočil je **ruski** vladi, da bi napravila vojno brodovje na reki Amu-Darija, katero b mnogo koristilo Rusom, ko bi kedaj imeli vojno v Afganistanu.

Kitaj morda vender jedenkrat dobi železnice. Nedavno je umrl tam vojskovodja Co, ki je bil jako priljubljen pri cesarju. Ta je zapustil politično oporoko, katero so po njegovej smrti izročili cesarju. V tej oporoki priporoča razne reforme, s katerimi bi se povzdignila moč in blagostanje države. Mej drugim priporoča grajenje železnic in brzozavov ter omenja tudi njih veliko strategično važnost. Cesar je izročil to oporoko nekej komisiji v pretres, da mu potem poroča o tej zadevi. Komisija baje ni nasprotna pokojnikovim nasvetom.

Dopisi.

Iz Zagreba 18. dec. [Izv. dop.] Imunitetski odsek predlagal je včeraj v zboru, da se zaprti dr. Tuškan oprostí in da se izjavi, da je „sudbenog stola“ predsednik g. Cuculić se prenglil, ko je velel, naj se poslanec dr. Tuškan zapre. Nasproti temu predlagal je Gjurgjević, da se dopis sodnije, s katerim se naznanja, da je poslanec Tuškan v preiskovalnem zaporu, vzame na znanje. Vnela so je živa debata, katere so se udeleževali Tumpić (poročevalec), Gjurgjević, dr. Šram, dr. Derenčin, dr. Mazzura, F. Sladović in Obad. Akoravno so govorniki jasno dokazali, da je dr. Tuškan nedolžno zaprt, obveljal je vender Gjurgjevićev predlog s 46 proti 29 glasom.

Večina se je pa včeraj zaman blamovala, kajti še mej glasovanjem ustopil je v zbornico poslanec dr. Tuškan, katerega je preiskovalni sodnik sam izpustil, ko mu je obljubil, da se na vsak poziv takoj oglasi sodniji.

Da vlada vsaj nekoliko izbriše svojo blamažo, katero si je nakopala pri volitvi v Zagrebu, napenja vse sile, da zmaga njen kandidat v Novem in na Banji pri Karlovcu. Ta dva okraja volita nova poslanca, ker sta njijina poslanca Vončina in Hatz umrla.

V Novem razpisana je že volitev na 30. dan decembra t. l. Volitev bode vodil veliki župan Reizner sam. Pa tudi v Banji se je začela „kortešacija“. Podžupan Kovačević izdal je oglas, v katerem pozivlje volilce, da naj ne verujejo ljudem, ki je nagovarjajo, da volijo kandidata opozicije, ampak naj se ž njim dogovore o volitvi in složno volijo. Ta oglas poslali so vsem volilcem in na njem je pritisnen občinski pečat. Komentara k temu ni treba. Pa opozicija ne bode držala križem rok in če bode tako pametno postopala, kakor v Zagrebu, bode brez dvojbe zmagala in banu napravila nekaj bridkih dnij.

Danes ob 12. uri bi se bila morala proglasiti obsodba v pravdi proti dr. Starčeviću in Gržaniću. Poslušalcev bila je polna dvorana. Kateri neso imeli ustopnic, postavili so se pred sodnijsko palačo in tam čakali izida. Točno opoldne otvori predsednik obravnavo, a ne proglasi razsodbe, kakor je vsakdo pričakoval, ampak izjavi, da je sodnja sklenila z zaslišavanjem prič določiti, ni li morebiti v tem slučaju drugo zločinstvo, namreč javno nasilstvo prvi slučaj po §. 76. kaz. zak.

Državni pravdnik se protivi temu zaključku in prosi, da se sodi na podlagi nabranega gradiva. On ostane pri svojej zatožbi.

Zagovornik dr. Derenčin z veseljem pozdravlja sklep sodnije, ki kaže, da je branitba zmagala. Tukaj tudi ni zločinstva javnega nasilstva po §. 76. kaz. zak. Ako se pa bode o tem razpravljalo, zahteva, da se zaslišijo tudi obtoženci, a ne samo zagovorniki, ker to zahteva kazenski zakonik.

Državni pravdnik skuša dokazati, da je tukaj treba samo pravniško kvalifikovati zločinstvo, a ni treba, da bi se obravnava ponovila.

Dr. D. Starčević trdi, da ni kriv javnega nasilstva niti po §. 98, niti po §. 76 kaz. zak. Za javno nasilstvo treba sile. Tu pa ni bilo nobene sile, vsaj grof Khuen sam pravi, da je mirno odšel iz zbornice. Drugi dan je grof Khuen sam rekel proti dr. Mazzuri, da se „u jednom selu groze, a u drugom ne boje“. Tu ni bilo nikake sile. On ni oviral saborovega delovanja. Pa če bi to tudi bilo se vender tu ne sme uporabljati §. 76 k. z. Sabor je telo in on je član tega telesa, pa ako „si ja sam dadem čusku (zaušnico), nemožete me zato odsuditi“.

Sodnja je odločila, da se obtoženi ne zaslišijo več, ampak naj dr. Derenčin začne svoj plaidoyer.

Po kratki kontroverzi, ki je zaradi tega nastala mej braniteljem in predsednikom, začne dr. Derenčin svoj govor in stvarno dokazuje, da sta za toženca tudi glede §. 76 k. z. nedolžna in da se tedaj ne moreta obsoditi.

Predsednik pretrga obravnavo ob polu dveh in naznani, da se bode nadaljevala ob 5. uri.

Popoldne ob 1/2 6. uri proglašena bila je razsodba, dr. David Starčević in Gržanić obsojena sta zaradi poskusa javnega nasilstva 1. slučaj (§. 76 k. z.) na tri mesece težke ječe.

Občinstvo poslušalo je obsodbo mirno, ker je bilo že na to pripravljeno. Samo nek g. L. skočil je pred sodnike in kazajoč na zatoženca zaklical: „To su prve žrtve hrvatske. Gospodo, vi ste marva (živina).“ Hitro so ga prijeli in deli v zapor. Občinstvo se je razšlo po tem burnem prizoru, razgovarjajoč se o pravičnosti sodbe.

Danes opoldne, ko je bila obravnava proti dr. Starčeviću in Gržaniću, klical je nekdo na Zrinjskem trgu pred sodnijsko palačo: „Živio Starčević! Živela stranka prava!“ Ker se je ustavljal stražniku, kateri ga je hotel zapreti, navstal je mali izgred, a hitro prihitelo je več redarjev in deli so ga v zapor. Alfa.

Iz Šempasa 20. decembra. (Pošta. — Bralno društvo. — Poddružnica sv. Cirila in Metoda.) Že leta in leta se je naša občina oziroma županstvo trudilo, pridobiti si domačo pošto. Letos se nam je to posrečilo in s 1. dnem januarja 1886 bode že odprta. Ta nam je bila pač neizogibljivo potrebna. Hvala vsem, ki so k temu kaj pripomogli!

Naše precej razvito „Bralno društvo“, koje obstaja že nekaj let, ter prav pridno napreduje v razvoju in napredku narodne omike, imelo bode dne 26. t. m. svoj letni redni občni zbor. Poleg tega snuje se sedaj tukaj tudi podružnica družbe sv. Cirila in Metoda.

Kak je namen omenjenemu društvu, bode pač sleharnemu p. n. čitatelju že znano. Povedati le

moram to, da na prvi migljaj za narodnost vnetega gospoda je pristopilo s posebnim veseljem nad 20 zavednih in narodnih gospodov in gospodičin k omenjeni podružnici in še se bode pomnožilo to število, kajti smelo rečem, naše ljudstvo sploh se močno zaveda in zanima za versko, pa tudi za narodno prosveto. Kdor ima tedaj pravo vero, v tem tudi narodnost ne spi, ampak se dejansko kaže, in kdor je resnično naroden, naj to brez strahu očito pokaže vselej, osobito pa takrat, ko gre v povzdigo narodnosti položiti na oltar požrtvovalnosti kako majhno vsotico, s katero se pa veliko dobrega stori lastnemu narodu in njegovemu obstanku. Tedaj kliče s tem k pristopu k podružnici vse one, ki se dozdej neso še oglasili, da s tem javno pokažejo svojo narodno zavest in pa, da so resnično pravi čestilci naših slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. **Pristavski.**

Iz Postojine 21. decembra. [Izv. dopis.] V nedeljo bil je občni zbor „Postojinske čitalnice“. Kakor smo izprevideli iz poročila tajnikovega in blagajnikovega, se je društvo celo leto lepo razvijalo. V bodoče obeta nam naša čitalnica še lepši razvitek, kar najbolj priča novoizvoljeni odbor, ki je tako-le sestavljen: g. dr. Ivan Pitamič (predsednik); g. dr. Jakob Šegula (podpredsednik); g. Alojzij Kraigher (blagajnik); gosp. kaplan Ivan Lavrenčič (tajnik); g. Jakob Dimnik (kujižničar); gg. Josip Lavrenčič in Fran Pader (odbornika).

Društvo, ki šteje sedaj 54 družtvenikov, si je naročilo naslednje časopise: 1. „Slovenski Narod“; 2. „Slovenca“; 3. „Ljub. List“; 4. „Novice“; 5. „Slovenskega Gospodarja“; 6. „Edinost“; 7. „Sočo“; 8. „Slovana“; 9. „Učiteljskega Tovariša“; 10. „Ljub. Zvon“; 11. „Kres“; 12. „Mir“; 13. „Jurija s pušo“; 14. „Laibacher Zeitung“; 15. „Politik“; 16. „N. fr. Presse“; 17. „Fliegende Blätter“; 18. „Ueber Land und Meer“. — Upisano je društvo v „Družbo sv. Mohora“, „Slovensko Matico“, „Glasbeno Matico“ in „Dramatično društvo“. Za „Mir“ določil je zbor le pet goldinarjev poslati, ker je tu že običajno, da čitalničen predsednik na Silvestrov večer v ta namen pobira.

Občni zbor kranjskega obrtnega društva,

ki se je vršil v nedeljo ob 4. uri popoldne bil je izredno dobro obiskan. Predsedoval je društvu predsednik g. Klein, kot vladni komisar bil je navzoč — g. Robida.

1. Prdlog, da se letni donesek zniža na 1 gld., ki sta ga gorko podpirala gg. Regali in Dežman, poudarjajoč, kako težko je društvene doneske plačevati obrtnikom in da je visoki donesek mnogo kriv, da obrtniki k društvu pristopili neso, vsprejel se je z dodatkom g. Kunca, da ima ta sklep začasno veljavo, ne da bi se društvena pravila predrugačila.

2. Pri dopolnilni volitvi se izvolijo g. Dežman (tajnikovim namestnikom) g. Vidmayer in Breskvar odbornikoma.

3. Obravnava v zadevi osnovanja obrtnih zadrug bila je jako živahna, in dokazali so se toliki nedostatki v raznih obrtnijah, ne le glede neopravičenega izvrševanja obrtnij, marveč tudi glede brezvspešnosti vsega truda, kojega so si napravili nekateri začasni predstojniki zadrug.

G. Jenko načelnik pekovske zadruge, naznanja, da je dobil zadružna pravila sedaj, ko so bila 16 mesecev pri vladi uložena, ne potrjena nazaj, ter da ne misli sedaj v tej zadevi nobenega koraka več storiti, ker je postava taka, da jej ni moči zadovoljiti.

V enakem zmislu govorijo še gg. Widmayer, Krimer, Skerbinc in Regali. Slednji stavi nasvet, da se vsaka daljno pogajanje za zadruge neha in se cela stvar odloži „ad acta.“

G. Kunc v daljšem, živahno odobranem govoru poudarja, kako žalostni so vspehi obrtnikov, če se primerjajo obljube, ki so se nam začetkoma delale, govornik pravi, da je prepričan, da se od nobene strani neče in ne privošči obrtnikom take avtonomije, kakeršno naj bi imele zadruge in da se iz različnih vladnih odlokov po drugih krajih, kjer se je že mnogo pravil uložilo, kaže, da vlada odstranjuje vsako najmanjšo določbo, ki odmerja zadrugam le količkaj samostalnega ali pa uplivenega delokroga, bodisi v mojsterskem, ali pa v pomočniškem oddelku. Če pa nemo imeti zadruge večjega upliva in samostalnosti, nego navadna društva, potem neso vredne ogromnih žrtev, katere

bi morali zaradi njih prenašati. Neki del obrtnikov že začetkoma za zadruge ni bil vnet, a sedaj uga snil je ogenj vsem! Dobrohotne podpore obrtniki njkjer neso našli; zategadelj se govornik strinja z nasvetom g. Regalija.

G. Dežman naglašja, kako da se voditelj katoliške bukvarne polastuje bukovezne obrti. Delo vsprejema in oddaje v izvrševanje v kaznilnice in v svojo domovino, na Prusko; čeravno mu je ponudil tukajšnji bukovezec jednako delo za isto ceno in še ceneje.

G. Föderl pripoveduje, koliko truda je imel pri obrtnem uradu, da bi se ustavilo neopravičeno pekarenje, a vse je zaman, stvar je sedaj jednaka, kakor je bila, ko se za novo obrtno postavo še nihče ni brigal.

G. predsednik Klein obljubuje, da bode za nekatere važne slučaje potrebno predlagal v kupčijski zbornici.

Razgovor o nedeljskem praznovanju otvoril je g. Skerbinc, naglašajoč izjeme, koje so napravili velikim podjetnikom in kapitalistom, dočim vse določbe brezizjemno tišče le ubozega malega obrtnika.

G. Kunc razjasnuje postavne določbe in pravi, da se bode ta zadeva vsled predloga posl. Mengerja v državnem zboru vnovič razgovarjala. Sploh pa je ni postave, ki bi bila zamešana, nego je ta. Od vse postave ostalo je skoro jedino to, da obrtnik ne sme delati; skoro vse drugo ima izjeme. Dan za dnevom pa dohajajo vladi prošnje, da napravi še nekaj izjem. Isto namerava tudi Mengerjev predlog, da se namreč dovoljuje tudi malim obrtnikom v gotovih časih kako izjema, in da samostalnemu mojstru za njegovo osobo ne bode prepovedano, delati tudi ob nedeljah. Govornik dokazuje na mnogih izgleh škodo, katera bode nastala mali obrtniji, če postava ali prav za prav izjeme ostanejo, kakeršne so sedaj, — zategadelj ne vidi nobenega uzroka, zakaj naj bi se upirali proti Mengerjevemu predlogu in si tako sami roke vezali.

Nam ne treba postave braniti, ki za nas nikake koristi nema. Dobro bi pa bilo, ko bi zbor svoje mnenje o tem predmetu izrekel, da se naši državni poslanci o naših željah pouče.

G. Regali pravi, da mu je došla peticija, ki jo pripravlja „Reformverein“ na Dunaji. Prečita glavne točke peticije in predlaga, da bi obrtno društvo tej peticiji pritrnilo in jo podpisalo, ker so v dotični prošnji izražene vse naše potrebe in jo že kot katoličani moramo podpirati.

G. Kunc pravi, da nikakor ne more pritrjevati vsem točkam omenjene peticije in nikakor ne svetovati, da bi jo društvo vsprejelo. „Reformverein“ je znano protisemitsko društvo, čegar vodje ne uživajo nobenih simpatij; društvo, kojega niti katoliški politiki ne podpirajo. Vsebinska te peticije pa nasprotuje tudi nazorom onih dveh obrtnikov, ki v državnem zboru sedita in je proti njima naperjena. Mali obrtniki nikakor neso proti praznovanju nedelj; a to izražajo lahko sami, ne da bi podpirali odijozno protisemitsko društvo. Govornik tedaj predlaga sledečo resolucijo: Kranjsko obrtno društvo izreka se popolnem proti sedanjemu načinu praznovanja nedelj, ker dotične naredbe oškodujejo le malo obrt, posebno rokodelce. Obrtno društvo pa ni proti temu, da se upelje posvečevanje nedelje tako, da bi bile od 9. ure počenši ob nedeljah prodajalnice zaprte; in naj bi bila izjema dovoljena le za najpotrebnejši promet.

G. Regali še jedenkrat priporoča, da bi se vsprejela njegova predloga, ostane pa pri glasovanju v manjšini, na kar se resolucija g. Kunca z veliko večino odobri.

G. Kunc naposled še omenja, da je silno napačno bilo, malo obrt uvrščevati pod fabriško zakonodavstvo, kajti razlike mej pogoji obstanka male obrtnije in tovarn so silno različne. Kakor je potrebno, da država varuje delavce, ki pod trdimi pogoji delajo po tovarnah, tako nepotrebno je nadzorovati rokodelce, ki imajo žalibog že sedaj preveč dnij, ob katerih morajo zaradi pomanjkanja dela praznovati. Na Angleškem, kjer je najnaprednejše socialno zakonodajstvo, prepuščajo zadeve male obrtnije jedino le mejsobnim pogodbam mojstrov in pomočnikov in vidijo v svobodnem združenju najboljšo podlago strokovnemu in obrtnemu napredku.

G. Föderl pripoveduje iz lastne izkušnje, kako so pred 35 leti na Dunaji kupčevalci prepredčili praznovanje nedelj s tem, da so prodajali po

svojih stanovanjih, ker so bile prodajalnice zaprte. Zategadelj se nikakor ne more strinjati z omejitvami, ki nemo vspeha.

Ob 1/2 7 uri zvečer zaključil se zborovanje.

Domače stvari.

— (Presvetli cesar) podaril je za pravo kapelice v Skopem na Krasu 100 gold.

— (Deželni zbor kranjski) imel je danes pred prazniki zadnjo sejo in bil vsled cesarskega ukaza do 4. januarja prihodnjega leta odložen. Seja je trajala do 1/2 3. ure popoldne. Posebno obširen je bil razgovor zaradi premeščenja sodnije in davkarije iz Zatičine v Višnjo goro. Predlog, da se to premeščenje gorko pri pravosodnem ministerstvu priporoča, se je slednjič vsprejel z večino glasov. Tudi o dolenski železnici bil je razgovor jako obširen. Razen tega se je rešilo mnogo oddelkov poročila deželnega odbora in mnogo prošenj. Prihodnja seja je 4. januarja 1886 ob 10. uri popoldne.

— (Umrli) je v 19. dan t. m. g. dr. Lovro Modrinjak, zdravnik v Mariboru v 62. letu svoje dobe. Pokojnik bil je jako priljubljen mož, ter se ob svojem času tudi za naše narodno gibanje živo zanimal. Lahka mu zemljica!

— (Ljudskim učiteljem na Kranjskem) dopolnujemo zadnjo notico o povišanji plač s tem, da je klub narodnih poslancev sklenil, da bode glasoval za spremembo šolskega zakona, po kateri se ima določiti, da bodo vsi učitelji na jednorazrednicah dobivali službene doklade po 30 gold. na leto.

— (Društvo zdravnikov na Kranjskem) ima dne 23. t. m. glavno sejo v tem letu. A. Notranje zadeve. B. Posvetovanje in sklepanje o v §. 19. pravil navedenih točkah. C. Predavanja: Primarij dr. Dornig: „O psoriasis v kombinaciji z sifilis“. 2. Primarij dr. Fux: „Poročila o kirurgu Kernu“. 3. Vladni svetovalec dr. Keesbacher: „Nadaljevanje o zdravstvenih reformah“. Po pravilih se zahteva za sklepčnost navzočnost najmanj 12 članov. Po seji se snidejo družtveniki pri „Slonu“.

— (Za pravne praktikante.) Pravo sodnje ministerstvo izdalo je k postavi o pravnih praktikantih izvrševalno naredbo, katera poleg drugega ustanovlja: Pravni praktikantje naj se v civilnih in kazenskih stvareh kolikor možno jednako merno izobražijo; sodnja praksa se uračunja z dnem, ko se je storila obljuba, to tudi tedaj, ako se je praksa bila pričela, predno je dobila moč nova postava. Odpusti se pravni praktikant s pismenim izrečiom, v katerem so navedeni razlogi in obvestiti je o tem vsa viša deželna sodišča. Pritožbo zastran odpusta uložiti je v osmih dneh pri svojem načelniku.

— (Nov ukaz za zrelostne izpite.) Z naredbo dne 10. decembra t. l. ustanovil je minister za uk in bogočastje več novega gledé na zrelostne izpite po gimnazijah in realkah. Po tej naredbi imajo v bodoče zrelostni izpiti biti le ob glavnem času koncem drugega polulettja (poletni čas) in ob postranskem času koj po velikih počitnicah (jesenski čas), ne pa koncem prvega polulettja. Poletni čas je pravilni čas za izpite tistih javnih učencev, ki v istem šolskem letu dovršijo, ter privatistov najvišega razreda, tako tudi tistih, ki so bili za celo leto odloženi v prejšnjem poletnem ali jesenskem času. Jesenski čas pa je določen za izpite tistih abiturijentov, ki so ob poletnem času izpit že bili pričeli, a ga zavoljo zaprek neso dognali, ter tistih abiturijentov, ki morajo dostati še ponavljalni izpit, predno smejo k zrelostnemu izpitu. Privatni učenci (eksterni) morejo obekrati k izpitu. Čas, za kateri je odložiti nezrelega kandidata, znašati v bodoče nema manj nego jedno leto, ker izkušnja uči, da reprobovani kandidat komaj more že po priteku jednega semestra to storiti, kar se tačas zahteva in ker to tudi ni prikladno višim šolam, v katere ne kaže dovoljevati za take slučaje ustopa v poletnem tečaju. Toda taki kandidatje imajo v bodoče laže, kateri so pri izpitu v poletnem času le v jednem predmetu dobili pripoznano „ne zadostno“, katerim pa se je dovolilo, podvreči se o zimskem času zboljševalnemu izpitu, za tisti slučaj namteč, ako tega izpita neso pogodili. Taki kandidatje morali so po dosedanjih propisih ves izpit ustno in pismeno ponoviti, v bodoče pa so sicer odloženi za celo leto do prihodnjega poletnega časa, toda pri ponavljalnem izpitu imajo jim brezpogojno odpasti vsi tisti predmeti, v katerih so ob

